

európai kormányzatok többször megerősítették a bináris rendszer fenntartására irányuló szándékaikat, mégsem tudták útját állni a két felsőoktatási szektor fokozatos közeledésének. A különbségek csökkenése olyan folyamatokon keresztül valósult meg, mint az akadémiai és szakképzési sodródás, valamint a területek egységesítése. A szerző szerint az egyetemi és nem-egyetemi szektor közötti határok elmosódása és az átfedés kialakulása elsősorban a főiskolák akadémiai sodródásának volt köszönhető. Ezen legtöbbször azt értik, hogy a főiskolák, érzékelve az egyetemek hegemoniáját, hozzájuk szeretnének hasonlítani. A jelenségnek olyan megfigyelhető jelei vannak, mint a főiskolai tantervekben az elmélet-gyakorlat arány átrendeződése az előbbi javára, a kutatási tevékenység erősítése, a tanulmányi programok vertikális és horizontális kiterjesztése, valamint a szektor intézményeinek folyamatos felfelé irányuló mobilitása (az akadémiai szint emelése). A mozgató erők pedig sokfélék lehetnek, de legtöbbször a szervezeti szereplők (például felsőoktatáspolitikusok, intézményvezetők, oktatók) törekvéseinek következményei. Például a vezető főiskolai oktatók lemásolják egyetemi kollégáik magatartását annak érdekében, hogy státuszukat és jövedelmüket javítsák. Nyomást gyakorolnak az intézményvezetésre, hogy az kedvezőbb kutatói körülményeket teremtsen, illetve létrehozza a magasabb szintű képzések indításának előfeltételeit. Ezt követően a folyamat megfordul: az intézményvezetők, megihletődve a vezető oktatók teljesítményétől, minden oktatóra kiterjesztik és intézményi politikává emelik az akadémiai teljesítmény javítását. Ugyanakkor ezt a folyamatot erősíthetik kívülről azok a kormányzati politikák, amelyek az intézmények hierarchizálását tűzik ki célul, valamint az intézményfinanszírozást és az oktatói béreket teljesítményalapúvá akarják tenni. Így távolodnak el a főiskolák eredeti funkcióiktól és válnak egyre hasonlóbakká az egyetemekhez. Nem mellesleg nekünk ez a folyamat azt is jelzi, hogy a felsőoktatás expanziója halad előre.

Végül ajánlani szeretnénk ezt a könyvet azoknak, akik maguk is érdeklődnek a szerkezeti kérdések, a nem-egyetemi szektor átalakulása, az egyetemekhez fűződő viszonya, a felsőoktatás funkcióbővülése és általában véve a felsőoktatás-kutatás iránt mint kutatók, oktatók, intézményvezetők és más döntéshozók.

Kyvik, Svein (2008): *The Dynamics of Change in Higher Education: Expansion and Contraction in an Organisational Field*. Springer, Dordrecht.

Irodalom

Kozma Tamás (2009): *Kié a rendszerváltozás?* Kézirat. 2009. 09. 21-i megtekintés, http://dragon.unideb.hu/~nevtud/Oktdolg/Kozma_Tamas/doc/rendszer_valtozas.pdf

Szolár Éva

Debreceni Egyetem, CHERD (Center for Higher Education Research and Development)

Tankönyv az idegenforgalomról – népszerű nyelven

Mint ahogy Major Árvácskának, a jeles újságírónak és világotagóznak (idegenforgalmi tankönyve címét idézve) szívből jövő „istenhozott”-ja vállaltan szubjektív, akárcsak bárki másé, az én olvasatom is hasonlóképpen az. A

finnek iránti tiszteletből, szeretetből és persze a velük való munkából és együttműködésből adódóan róluk szóló könyvet olvasni Finnországban, finnek között egyenesen felejtethetlen.

Nem tudom nem megemlíteni, hogy a könyv nagy részét egy észak- finnországi egyetem könyvtárának lapp részlegében olvastam el, több ezer kilométert megtéve újra és újra, de csöppet sem bánva, és fáradva az utazástól. A könyv úgy kalauzol bennünket is utunkon, mint vezetője a Budapesten vagy éppen Pozsonyban járó, lehet, kicsit megszéppent finn turistát. Első és alapvető lépésként, miként egy jó idegenvezető, kicsit taktikusan, mégis szívből jövően kezét fogva velünk, kéz a kézben visz végig baráti tanácsokként is felfogható írott és íratlan szabályok útján.

A szerző röviden bemutatja, hivatalos szavakkal definiálja ugyan az idegenvezető fogalmát és feladat körét, azonban, mint később mi is belátjuk, képtelenség azt egyetlen mondatba sűríteni, hiszen ahogy haladunk előre olvasmányunkban, úgy válik világossá munkájának igazi lényege és értelme, kritériumai, nehézségei, úgy ismerjük meg maga a hús-vér ember.

A könyvben, mint a helyén kezelt turista-idegenvezető kapcsolatban is, érvényesül az arány-ritmus- stílus hármas arányszabálya: egyszerűen követhető, gyakorlaton alapuló szabályok megadása, logikusan felépített gondolatmenet és szerkezet jellemzi. Olvasmányosságát tovább erősíti a sok személyes élményen alapuló, javarészt negatív példa is, melyeket olvasás közben olyan lelkesedéssel és kíváncsisággal vártam, mint egy-egy újabb látnivalót az úticélul választott városkában. Személyességét és a könyv iránt érzett szimpátiát tovább erősíti a

kiváló kollégák, a példaképekként is számon tartott elődök név szerinti megemlé- se, valamint a szerző „beismerő vallomá- sa” korábbi hibáiról, baklövéséről. Köny- nyed stílussal, kellő bizalmat fektetve az olvasóba, de barátsággal és humorral csu- pasztítja le Major Árvácska a buta közhe- lyet a híres és felülmúlhatatlan magyar vendégszeretetről, mely tulajdonképpen önmagunk megtévesztése, áltatása csupán. (Saját tapasztalatom szerint az úgyszintén

közhelyes ítélet alap- ján mufurc-hallga- tagnak tartott finnek jóval nagyobb szeret- tetet tanúsítanak látogatóik felé.) Hason- lóképpen ötletesen vezet be bennünket az idegenvezetés szakzsargonjába, mint az úti jelentés vagy pozitív nulla fogalmaiba, s mind- eközben egyre többet és többet tudunk meg a finnekről maguk- ról, szokásaikról, alaptermészetükről.

A példák negatív volta kezdetben kissé zavaró lehet és túl- zottnak tűnhet, akár- csak a hosszas érte- kezés látszólag lényegtelen vagy kevésbé fontos ténye- zőkről, aztán rá kell döbbernünk a munka

hihetetlen összetettségére és kettőségére, valamint a fájó igazságra: rengeteget kell még tanulnunk.

Szigorú a könyv, de annak is kell lennie. A szerző nem hallgatja el, mikor kell vala- kinek abbahagynia, sőt felhívja a figyel- met a tudatos mérlegelésre és viselkedésre már egy tanfolyam elkezdése előtt.

Létezik tökéletes idegenvezető? Nem. De tipikus turista annál inkább. Az idegen- vezető akkor jár el a legjobban, ha min- denre felkészül. Mindezekhez hozzájárul-

Minden egyes nappal egyre inkább megszeretteti magát ez az itteni „hideg”. Diákok százai térnek vissza évről-évre ide, akár csak egyetlen síelés vagy nyaralás alkalmára is, turista- ként. Diákok, akik valahogy ide- fagytak, megnyalták azt a bizo- nyos jeges oszlopot vagy kilin- cset, ami nem ereszti őket... Én hasonlókat kívánok hazára is, és nem csupán az elnéző-kriti- kus finn fiatalok körében lerom- ló országgép miatt. Kitartó mun- kát azoknak, akik nap mint nap mindezek megvalósításán fára- doznak, valamint megértést és segítségnyújtást – írd és mondd – mindenkitől.

nak még a könyv végén található statisztikák, kimutatások, táblázatokba rendezett, számszerűsített adatok és alátámasztások, hasznos linkek és jogszabályok (mindössze három oldalban!), valamint Anne Fried gondolatai, melyeket teljes mértékben helyénvalónak érezhet az olvasó.

Az idegenvezetés együttműködés. Saját értelmezésben közös munka is. Munka az idegenvezetőnek, a pincérnek, a sofőrnek, az utca emberének, a járókelőknek, sőt bizonyos értelemben még a vendégeknek is. Emellett lelkesedés és érdeklődés, szeretet, önfeláldozás, odaadás, szolgálat és szolgáltatás. Az ország követe erősen elhivatott, tudatos: emellett, hogy kiváló beszélőkével rendelkezik, el- és meghallgatni is képes, munkája kézzel fogható és szemtől-szemben zajlik, mégis oly sok minden láthatatlan, rejtett kell, hogy maradjon.

Itt, Finnországban, ahol például az egyetemen sokszor úgy tűnik, hogy több a külföldi diák, mint a finn, és lépten-nyomon francia, német, spanyol vagy éppen magyar magas, de gyönyörű és oly gyorsan lebontható szőfalak akadályaiiba ütközhetünk, az én megszeppenésem szeretetté

és rajongássá változott. Mutatva azt, hogy Finnországban valami mennyire másképpen működik.

Isten hozott! Major Árvácska így köszönti finnjeit és így köszönti olvasóit is, szívet, lelkét és minden hitvallását vegyítve egyetlen aprócska köszönésbe, majd ebben a szellemben kísérve végig „utasait”. Kulcsot az idegenvezetéshez, könyvet, érdemes és érdekes olvasnivalót adva valamennyiünk kezébe. Ajánlásom nem is szólhat másnak, mint mindenkinek, akinek élmény egy idegen ország, város minden újdonságának felfedezése, szakmabeliként vagy kívüllőként érdeklő a szakma minden tudománya és művészete. Mindazoknak, akiknek hasonlóképpen élményt jelent egy nagyszerű könyv feltérképezése, és engedik, hogy akár egy utazás akár az olvasás megtisztelt vendégei legyenek.

Major Árvácska (2008): *Isten hozott! Licium-Art Kiadó.*

Rusz Ágnes

ELTE, BTK, Finn-Magyar Szak

Gyűjtők és gyűjtemények

A Nemzeti Könyvtár történetéről még mindig lehet új, eddig soha nem publikált adatokat közzétenni. Erről tanúskodik a Kossuth Kiadó és az Országos Széchényi Könyvtár közös kiadásában nemrég megjelentetett, Boka László és Ferenczyné Wendelin Lidia által szerkesztett, Hapák László kitűnő fotóival gazdagon illusztrált, reprezentatív kötet.

Berlász Jenő egyszemélyes vállalkozása, saját több évtizedes kutatómunkáján alapuló könyvtárhistoriája, *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1867* 1981-ben látott napvilágot. A könyvtár 1867 utáni sorsának bemutatására, az ezzel kapcsolatos alapkutatások elvégzésére történtek kísérletek (Somkuti Gabriella [2002] 1918-ig folytatta a könyvtár történetének feldolgozását, Németh Mária [1997] az 1919 és 1922 közti időszakot mutatta be), a gyűjtőkről – többek

között a Nemzeti Könyvtárba bekerült gyűjtemények tulajdonosairól – Kelecsényi Gábor (1988) adott ki kitűnő kötetet, valamint *Rég elfeledett gyűjtőkről* címen Wix Györgyné (1992) írt az Országos Széchényi Könyvtár évkönyvében.

Jelen kiadványnak a szerkesztői azonban nem a könyvtártörténet megírásának folytatását tűzték ki célul. Ez a kötet a könyvtár állományába valamilyen módon beolvadt egyes kisebb-nagyobb magángyűjtemények történetének, illetve politikai döntés követ-